

OMNES UNUM

Leto XIX
1972
Številka 5

Editorial

„Dobri umirajo mladi.“ sem se spomnil na pregovor, da opravičim teh nekaj poslednjih besed za naš list. Nerad govorim ob smrti, še težje pišem. Edini razlog naj bi bila hvaležnost vsem onim, ki so naš list „Omnes unum“ vzdrževali na kakršen koli način.

Da bi bil naš list mlad, ko je izpolnil 19 let, je težko reči. Koliko jih je že bilo, ki so komaj pogledali v svet, pa jih je v detinstvu zgodnja slana pomorila! Ni bilo niti treba nasilne smrti.

Zapisali smo, da je bil naš list vez med Slovenci v zdomstvu in zamejstvu. Svojo nalogo je dobro izpolnil posebej še v času, ko se je Slovenec globoko sklonil in poljubil s spoštovanjem in ljubeznijo vsako tiskano besedo.

Čas je rodil ali obnovil vrsto listov, ki jih naj kot duhovniki beremo, podpiramo in vanje pišemo. Prav je, da sodelujemo, čeprav se marsikdaj opravičimo: „Saj pošljem peneze, da me ne terjajo z uprave; da bi pa prebral, nimam časa.“

Tako je bilo tudi z našim listom. Še težje je bilo kaj zapisati. Saj ne morete nikomur zameriti, ko ne more. Urednik je pa moral večkrat uprizoriti tekmo, da je dobil zadosti tvarine. „Spet me bo nadrl za predavanje,“ je kak predavatelj že vnaprej potožil.

Ko človek svojo nalogo na svetu izpolni, odide. Tudi list mine. Za njim pridejo drugi. Zapisal pa sem te besede iz hvaležnosti listu in vsem sodelavcem v Gospodovem „kamnolomu“.

Božje Dete naj za Božič na Ÿas vse rosi polnost svoje milosti in naj nakloni v novem letu 1973 obilo blagoslova in sreče —

to želi:

uredništvo in uprava

„OMNES UNUM“

Teologija božje besede

Če katoličan vstopi v protestantsko ali evangeličansko cerkev, ga preseneti na oltarju izpostavljeno lepo vezano sv. pismo. V svojih cerkvah protestanti nimajo večne luči, ne hranijo Evharistije, toda Kristusova navzočnost je izražena v izpostavljenem sv. pismu, v bibliji na oltarju. In še nekaj nas preseneti v marsikaterih evangeličanskih cerkvah: prižnica je nad oltarjem; največji poudarek ni v zakramentih, marveč na božji besedi, na pridigi.

To dejstvo je začelo katoliške teologe zanimati. Tudi v katoliške fakultete so vpeljali posebno teologijo božje besede ali oznanjevalno teologijo. Dognali so, da se Cerkev ne hrani samo s Kristusovim telesom, ampak tudi z božjo besedo. „Tako se Cerkev hrani s kruhom življenja z dveh miz: z mize božje besede in z mize Kristusovega telesa“ (Navodilo o češčenju Evharistične skrivnosti 10). Kristus je navzoč tudi v svoji besedi, saj on sam govori, kadar se v Cerkvi bere sv. pismo. Sv. Duh je govoril že po prerokih stare zaveze: tako je bilo definirano že l. 381 in izražamo v nicejsko-carigrajski veroizpovedi. Zato so Judje skrbno čuvali božjo besedo. Judje so imeli bogato profano literaturo, npr. letopise, kronologije, diplomatsko korespondenco, različne oblike svetne pesmi . . .

Kljub tej bogati in raznovrstni profani literaturi se — razen manjših reminiscenc — od nje ni nič ohranilo, medtem ko so se svetopisemske knjige ohranile v presenetljivo nepokvarjeni obliki. Kako to? Preprosto zato, ker so knjige, o katerih so bili prepričani, da so nastale po navdihnjenju, varovali kot zenico svojega očesa. Svetopisemske zvitke so skrbno hranili v glinastih vrčih, omotane s povoskanim platom. Izrabljene rokopise so skrupulozno natančno prepisali, nato pa spoštljivo pokopali . . . Svetopisemske knjige so bile za Izraelce največja vrednota. Prostor, kjer so jih hranili, smemo primerjati našim tabernakljem (BV 1972, zv. 1—3, str. 104).

Bog govori ljudem

„Usta imajo, pa ne govore“ (Ps 115, 13), tako se psalmist roga nemim idolom. To, da naš Bog govori, je najbolj tipična oznaka živega Boga nasproti nemim malikom. Gre torej v prvi vrsti za to poglobljeno vprašanje: Kdo je oznanjevalec božje besede? Z drugo besedo: Kdo je subjekt oznanjevanja? Odgovor na to dobimo, če analiziramo pomen izrazov „božja beseda“ in „evangelij“. Ali nam hočeta ta izraza pove-

dati samo to, da je Bog objekt oznanjevanja, ali pa tudi, da je subjekt oznanjevanja? Ali gre za to pri izrazu „božja beseda“ samo za oznanjevanje o Bogu ali pa da „tisti, ki oznanja“, je Bog?

Večina današnjih teologov, kot Schmaus, K. Rahner, Schillbeeckx, dokazuje, da je primaren subjekt oznanjevanja Bog, Kristus. Človek je le sredstvo govorečega Boga, je služabnik besede. Bog je primaren oznanjevalec. To je na kratko izrazil sv. Avguštín: „Christus Christum praedicat.“

Osnovo za to, da je poglobitveni subjekt oznanjevanje Bog, najdemo v sv. pismu.

„Glejte, da njega, ki govori, ne zavržete. Zakaj, če oni niso ubežali, ker so zavrgli tistega, ki je na zemlji govoril, bomo tem manj mi, ako bi zavračali njega, ki govori iz nebes. Njegov glas je takrat stresel zemljo in še sedaj stresa ...“ (Hebr 12, 25).

Apostol hvali Boga v 1 Tes 2, 13: „Neprenehoma Boga hvalimo, da božjega nauka, ki ste ga od nas prevzeli, niste sprejeli kot človeško besedo, marveč, kar resnično je, kot božjo besedo, ki tudi deluje v vas, kateri verujete.“ Logos antrópon (λόγος ἀνθρώπων): logos Theou (λόγος Θεοῦ). Gre za genitivus subjectivus: „Beseda Boga“ pomeni: Bog je, ki govori.

Rim 10, 14—17: „Kajti vsak, kdor bo klical ime Gospoda, bo zveličan. Kako naj ga vendar kličejo, v kogar niso verovali? Kako pa naj verujejo v tistega, o komer niso slišali? In kako naj slišijo brez oznanjevalca? In kako naj oznanjajo, če niso poslani? — Kakor je pisano: ‚Kako lepe so noge oznanjujočih mir, oznanjujočih dobro!‘ ... Gospod, kdo bo veroval našemu oznanilu? Torej je vera iz oznanila, oznanilo pa po besedi Kristusovi.“ („Ne oznanjam jaz, ampak Kristus po meni.“)

„Če spet pridem“ — piše apostol Pavel (2 Kor 13, 3) — „ne bom prizanesel, ker iščete dokaza, da govori v meni Kristus.“

Da je poglobitveni subjekt oznanjevanja Bog sam, nam priča tudi teološko sklepanje. Sad oznanjevanja je vera. Če pa je vera iz oznanila, je nujno, da je Bog v oznanjevanju pričujoč in da govori po svojih odposlancih. Vera je namreč srečanje z Bogom, ne s človekom, je povezava z Bogom. To srečanje se najprej uresniči po božji besedi, potem pa po zakramentih. Oznanjevanje torej ni predvsem govorjenje o Bogu, ampak je govorjenje Boga. Zato Pavel pravi: „Oznanilo pa po besedi Kristusovi.“ (Rim 10, 17)

Oznanjevanje tudi povzroča ljubezen do Boga. Da pa moremo nekoga ljubiti, se nam mora tisti sam približati. Če torej iz oznanjevanja prihaja ljubezen do Boga, mora biti v tem oznanjevanju Bog pričujoč. Gornje teološko sklepanje potrjuje tudi sv. pismo npr.: „Nihče ne more priti k meni, če ga Oče ne pritegne“ (Jn 6, 44). Vera je osebno

srečanje s Kristusom. Vera pa je iz oznanila. Torej mora „Oče pritegniti“ po oznanjenju, da pride do srečanja med Kristusom in človekom. Bog je torej subjekt oznanjevanja.

Zakramentalnost oznanjevanja

Če je v oznanjevanju Bog pričujoč, če v oznanjevalcu govori Kristus in deluje Sv. Duh („Pojdite, učite, jaz sem z vami“ — dinamično pojmovati te besede — „jaz sem s teboj — jaz delam s teboj — jaz govorim po tebi...“), če oznanjevanje proizvede vero in ljubezen, potem ni težko zaključiti, da je oznanjevanje po sami svoji naravi vedno učinkovito. Bog je namreč vir milosti, odrešenja, resnice, ljubezni... Moremo torej govoriti o zakramentalnosti oznanjevanja. Da je treba pripisovati oznanjevanju zakramentalnost, nam pričajo mnogi teksti sv. pisma, npr. „Vi pa se ne dajajte klicati z imenom ‚učenik‘, zakaj eden je vaš Učenik, vi vsi pa ste bratje“ (Mt 23, 8), ali: „In vsi se bodo dali Bogu poučiti. Vsak, kdor od Očeta sliši in se da poučiti, pride k meni“ (Jn 6, 44—46).

Podobno kot v zakramentih deluje Bog tudi v oznanjevanju. Božja beseda, ki je „gratia externa“, je nosilec notranje milosti (gratiae internae). Bog po oznanjevanju priteguje človeka k sebi, daje dokaze svoje ljubezni, uči, razsvetljuje, kaže Kristusa kot sintezo vseh človeških vrednot.

Po oznanjevanju napravi Bog človeka zmožnega, da odgovori na njegovo ljubezen, da sprejme njegovo odrešenje in da se po zakramentih ontološko z njim združi.

Božja beseda je vedno učinkovita, ker je Bog subjekt oznanjevanja, če se ji človek ne protivi, kot beremo: „Trdovratni in neobrezani na srcih in ušesih, vi se vedno upirate Sv. Duhu“ (Apd 7, 51).

N a o b r a z b a

Pri pridigi ni strogo predpisana formula kot pri zakramentih. Zato je vendarle majhna razlika. Tam pri zakramentih sta formula in materija predpisani, tu pri pridigi pa ti sam izbiraš formo in materijo. Če bolje pripraviš pridigo z molitvijo in študijem, bo več milosti dosegla.

Ker je Bog poglavitni subjekt oznanjevanja, zato mora človeški oznanjevalec dati v oznanjevanju Bogu prvo besedo. Ne sme torej božjega govorjenja ovirati ali celo preprečevati s svojimi mislimi, ki se ne bi strinjale z razodetim naukom. Ne sme uničevati božjega govorjenja s svojim napuhom, ne sme božje ljubezni hromiti s svojo trdosrčnostjo, odtujenostjo svetu, nerazumevanjem človeka itd. Mora pustiti, da v oznanjevanju govori in po njem deluje Bog.

Človeški oznanjevalec je drugotni subjekt oznanjevanja. Je božje orodje za zbujanje vere in ljubezni, prenašalec božje milosti. Čim boljše orodje bo oznanjevalec, čim bolj bo svet, čim bolj bo napolnjen z razodetim naukom, čim bolj bo v njem živa ljubezen do Boga in do bližnjega, čim bolj se bo oznanjevalec pripravil, tem bolj bosta božji govor in božje delovanje po oznanjevanju učinkovita.

Nekdo je dejal: „Ví duhovniki ste izvrstni svetovalci v vsakdanjem življenju. Znate dajati nasvete za gospodarstvo, politiko, zdravilstvo; en čas pa je, ko se zdi, da ne veste nič povedati: to je čas v nedeljo od evangelija do vere; z drugo besedo, to je čas, ko bi bilo potrebno oznanjati božjo besedo!“

Najboljši pridigarji so benediktinci, ker se nikoli ne prikažejo na prižnici ali na ambonu, z drugo besedo, ker nikoli ne pridigujejo. Njihova pridiga je liturgija.

„Če je pa to res,“ je dejal nekdo v objektivni, „zakaj pa so potem celi predeli okrog benediktinskih samostanov popolnoma poganski... brezverni?“ Vera je iz poslušanja...!

Ne mislimo si, da more delovati dobro in pridigati dobro tisti duhovnik, ki največ svobodnega časa zabije pri kartanju ali drugih nepotrebnih opravilih.

Gledališkega igravca so vprašali duhovniki:

„Kako to, da mi, ki pridigujemo resnico, imamo včasih tako malo poslušavcev, vi pa, ki na odru prednašate neresnico, fabulo, pa imate nabito polne dvorane?“

Igralec je odgovoril:

„Zato, ker vi pridigujete resnico tako, kot da bi bila neresnica, a mi predvajamo neresnico tako pripravljeno, kot da bi bila čista resnica.“

Neki duhovnik je o Kristusu pridigal tako mrtvo in brez vsakega navdušenja, da je drugi duhovnik, ki ga je poslušal, dejal:

„Če bi bil jaz škof, bi temu duhovniku odvezel oblast pridigovanja.“

„Jaz,“ pravi drugi, „pa se še pozimi na prižnici spotim. Zakaj? Zato ker sem oral božjo njivo kot vol.“ Duhovnik mora pustiti na prižnici svoj znoj, svoje življenje.

Prednost oznanjevanja

Oznanjevanje je nosilec milosti, predvsem osnovne milosti, ki je vera. Vzročna zveza med oznanjevanjem in vero dokazuje, da ima oznanjevanje prednost pred ostalimi dolžnostmi Cerkve. Vera se „z besedo rodi in krepi“ (D 4, 2 — odlok o življenju in službi duhovnikov).

Apostoli so imeli oznanjevanje za poglobljitvejšo dolžnost kot oprav-

ljanje dobrih del. „Mi pa se bomo posvetili molitvi in oznanjevanju nauka“ (Apd 6, 4). Oznanjevanje je tudi pomembnejše kot vsi ostali darovi, ki jih daje Sv. Duh. „Večji je namreč, kdor prerokuje, kakor kdor tuje, nerazumljive jezike govori“ (1 Kor 14, 5).

Oznanjevanje je pomembnejše kot delitev zakramentov. „Jezus sam ni krščeval, ampak njegovim učencim.“ (Jan 4, 2). Pavel pa zatrjuje: „Ni me Kristus poslal krščevat, ampak evangelij oznanjat“ (1 Kor 1, 17).

Skofje prvih stoletij so si verjetno po Jezusovem in apostolskem zgledu rezervirali oznanjevanje zase. Ko je sv. Avguštin kot prezbiter pridigal, je bilo to nekaj tako izrednega, da je papež Celestin I. pisal italijanskim škofom, naj tega slabega zgleda ne posnemajo.

Oznanjevanje ima v sedanjem redu isto pomembnost kot vera. Če brez vere ni mogoče ugajati Bogu (Hebr 11, 6), potem brez oznanjevanja ni mogoča vera (Rim 10, 17). Oznanjevanje je redna pot do vere. Kajpada ima Bog za povzročitev vere tudi izredne poti.

Lahko bi še govorili o dimenzijah oznanjevanja: o sakralni (ta je bila zadnja stoletja najbolj zancemarjena zaradi profanacije oznanjevanja; profanacija povzroči, da oznanjevalčeva beseda ni več ali ni v polni meri nosilec božje besede), o historično-biblični dimenziji (apostoli so oznanjali „magnalia Dei“ — velika božja dela za človeka), o kristocentrični, o eklezialni, o eshatološki dimenziji. Ta je v zadnjem času v ospredju. Skoraj gotovo je v trenutku smrti dana vsakemu človeku poslednja milost in možnost, da se odloči za Boga ali proti njemu in tako dokončno zapečati svojo usodo. Samo tako ima namreč polno vrednost nauk sv. pisma, ki pravi, da Bog „hoče, da bi se vsi ljudje zveličali in prišli k spoznanju resnice“ (1 Tim 2, 4). To novejše gledanje pa nikakor noče zmanjšati resnobe, ki jo ima življenje na zemlji, kot priprava na večnost, kajti odločitev v trenutku smrti je notranje povezana z odločitvami v življenju: kakor si se odločal v življenju, tako se boš ob smrti.

Razumemo težave vas, izseljenskih duhovnikov. Dovolj je prebrati 1. številko „Cerkev v sedanjem svetu“, 1972. Izseljenski duhovnik se v zagrenjenosti lahko vprašuje: Ali se sploh splača priprava na pridigo? Če mora npr. duhovnik prevoziti skozi meglo, noč in snežni metež 200 km, da bo maševal za skupino 40 ljudi, pa se te maše udeležijo le trije, pa še ti trije bolj iz simpatije do duhovnika kot iz verske vneme, potem duhovnik res ne more biti najboljšee volje, pa naj si še tako dopoveduje, da se Bog ozira na trud in ne na uspeh.

Toda oznanjevanje je nosilec milosti, primarni oznanjevalec je Bog in on bo lahko po tistih treh naprej oznanjeval drugim. Ti si pa zadostil vrstnemu redu duhovniških opravil, kajti duhovnik je najprej služabnik božje besede, potem delivec zakramentov in evharistije in končno voditelj božjega ljudstva. Tisti trije, ki so te poslušali, pa bodo v moči splošnega duhovstva kot resnične Kristusove priče hkrati z be-

sedo in dejanjem širili in branili vero (C 11). K temu obvezuje laike krst in birma (C 11).

Za zaključek: Kako dolgo naj traja pridiga?

Dr. Branko Rozman je v omenjeni številki „Cerkev v sedanjem svetu“ zapisal: „Če župnik nima časa za vse, naj si ga najprej vzame za pravo pridigo. Boljše se je 2 uri pripravljati na pridigo in 10 minut pridigati, kot pa 10 minut se na pridigo pripravljati in dve uri pridigati. Ne rečemo, da bo duhovnik z dobro pripravljenimi pridigami cerkev napolnil, gotovo pa jo bo s slabo pripravljenimi izpraznil.“

Na teološkem tečaju v Zagrebu 1963 nam je profesor oznanjevalne teologije odgovoril na stavljeno vprašanje, kako dolgo naj traja pridiga: „Danes ne pridigovati dolgo! Kajti prvih deset minut boste pridigovali ljudem, drugih deset minut že cerkvenim stenam, tretjim deset minut pa hudiču.“

Janez Kopač CM:

Današnja vloga zdomske Slovenije

Ekumenstvo

Prej je prevladovalo mnenje, da je treba imeti z drugoverci čim manj stikov; celo nekako sovražno razmerje je vladalo med njimi. Po drugem vatikanskem koncilu se je v tem pogledu položaj spremenil. Danes Cerkev sama naglaša ekumenstvo: to je vesoljnega duha, ki naj zajame v bratski ljubezni vse kristjane in jih polagoma pripelje do cerkvene edinosti. Slovenci v Kanadi in v Združenih državah smo se znašli v tem novem položaju. Ekumenstvo je prineslo za vero mnogo dobrega. Bog je Bog ljubezni in ne sovraštva. Pot do edinosti vodi le preko ljubezni in preko iskrenega iskanja resnice. Naši odnosi do drugovercev niso bili vedno pravilni. Preveč smo bili zaverovani vase in smo preostro sodili kristjane izven katoliške Cerkve. Tudi na strani protestantov so bile podobne napake. Sedaj je sicer nekoliko nevarno, da bo kdo zapadel verskemu indiferentizmu, češ da so vse vere nekako enako dobre in da naj vsak ostane v tisti, ki se njemu osebno zdi bolj primerna. Vendar se zdi, da bo ekumensko gibanje pripeljalo do tega, da se bomo kristjani zedinili v katoliški Cerkvi in s skupnimi močmi versko življenje v svojem okolju dvignili.

Naj navedem samo zgled, ki ga od blizu poznam. Ob cerkvi Brezmadežne v Novem Torontu je blizu skupaj več cerkva. Čisto ob cerkev Brezmadežne meji anglikanska cerkev, le malo proč je prezbiterijanska cerkev, na drugi strani ulice nasproti cerkve Brezmadežne je katoliška cerkev sv. Ambroža, nekaj minut stran pa še cerkev Združene cerkve

(United Church) in baptistična cerkev: torej kar 6 cerkvá čisto blizu skupaj. Dušni pastirji vseh teh cerkva imajo ekumenskega duha. Mesečno imamo skupne sestanke in si prizadevamo, da bi vse ljudi v tem okolju prepričali, da smo si med seboj bratje in sestre v Kristusu. Vsako leto imamo v kaki cerkvi skupno pobožnost. Letos za praznik Gospodovega vnebohoda, 11. maja, je bila skupna procesija po ulicah. Naredili smo postajo pred vsako cerkvijo in v njej opravili skupne molitve. Procesija se je zaključila v cerkvi Brezmadežne.

Anglikanski pastor je ob tej priliki dejal, da ne smemo prej mirovati, dokler ne evangeliziramo vseh ljudi v Novem Torontu. Tu rojeni Slovenci bodo morali to delo nadaljevati. Treba pa je seveda, da je vsak najprej dobro utrjen v svoji veri in da iz nje živi. Le tako more postati luč tudi drugim. V Kanadi je vera še vedno spoštovana in versko življenje ne samo na deželi, ampak tudi po mestih razgibano. V katoliških cerkvah v Torontu se vsako nedeljo oznanja Jezusov evangelij v 25 jezikih. In koliko je še protestantskih cerkva, v katerih se prav tako oznanja Kristusov evangelij kot v katoliških cerkvah! Nedelje so v Kanadi še vedno Gospodov dan ne le za katoličane, ampak tudi za protestante. Vse to vpliva tudi na Slovence. Vidijo, da ima vera še vedno velik vpliv na ljudi in da še daleč ni znamenj, da bi vera zamirala, kot so napovedovali brezbožniki doma in še vedno napovedujejo tisti, ki bi radi vero iztrgali iz src ljudi in seveda tudi iz javnega življenja ljudi, ker dejstva govore drugače! Prav mladi rod v Kanadi in v Združenih državah se znova vnema za Jezusa in za njegov evangelij. Hoče ga zaživeti čimbolj pristno, in to ne le zasebno, ampak občestveno. Zato se zbirajo v verske skupine pod imenom „Jezusovo ljudstvo“. In sveto pismo je spet najbolj brana knjiga. Da bo imelo vse to svoj vpliv tudi na slovensko mladino v Kanadi in v Združenih državah, ni dvoma.

Življenje iz vere in po veri je naša moč in naša rešitev včeraj, danes in vedno.

Večina ljudi preživi glavni del svojega zemeljskega življenja pri delu, pa naj bo že kakršno koli. Zato je razumljivo, da delo, ki ga človek opravlja, in okolje, v katerem ga opravlja, zelo vplivata na človeka vsestransko: na njegovo mišljenje, čustvovanje, skratka na celo njegovo osebnost. Znan pregovor trdi: Povej mi, s kom občuješ, in povedali ti bom, kdo si. Nekaj podobnega velja tudi za delo: Povej mi, kaj in s kom delaš, in povedal ti bom, kdo si.

Vplivi kanadskega delovnega okolja

V Sloveniji je bilo še pred nekaj desetletji na deželi pretežno kmečko delovno okolje. Slovenski človek je bil na kmetih povezan z zemljo. To delo je oblikovalo njegov značaj, njegovo osebnost in tudi njegovo versko življenje. Zato so slovenski pisatelji in pesniki zajemali snov

za svoje pesmi, povesti in romane predvsem iz kmečkega življenja ljudi. Delo na polju samo jih je sililo k verovanju in k molitvi, saj so vsako leto sproti doživljali, da uspeh njihovega dela ni odvisen samo od dela njihovih rok, ampak tudi od vremena in drugih ugodnih prirodnih pogojev. Ti pa zavise od Boga. Zato so bile tako zelo doživete procesije za lepo vreme in še posebej Telove procesije, pri katerih so bile glavne prošnje k Jezusu v sveti hostiji, da bi jim blagoslavljal polja in zemlje sadove. Poletne nevihte s točo so bile preizkušnje za njihovo vero in sveta znamenja ob poljih pričé slovenske verne preteklosti. Danes se tudi Slovenija industrializira in slovensko podeželje izgublja kmečko podobo. V tem pogledu se sedaj delovno okolje v Sloveniji približuje delovnemu okolju v Kanadi. Vendar so še velike razlike.

Prva velika razlika je že v iskanju dela. V Sloveniji je danes komunistični ali bolj milo rečeno socialistični sistem, v Kanadi pa kapitalistični. V Sloveniji ob tem sistemu slovenski delavec nima veliko svobode; delo mu je nekako odmerjeno in tako tudi iniciativa za podjetnost pri delu zamorjena. V Kanadi je pa ravno obratno. Slovenci pridejo v Kanado in so prepuščeni samim sebi; sami si morajo iskati delo, svobodno se lahko lotijo raznih poklicev, prepuščeni so tako rekoč lastni podjetnosti in iznajdljivosti. Kapitalistični sistem jim tudi dopušča, da lahko bogatijo in si pridobivajo lastnino, kakor vedo in znajo. Tako so prenekateri Slovenci v Kanadi obogateli, so lastniki več hiš in njihova podjetja jim prinašajo letno po več tisoč dolarjev čistega dobička.

So pa spet Slovenci, ki jim ta prepuščenost samim sebi in možnost svobodne podjetnosti pri delu škoduje. Nekateri se lotijo podjetij, katerim niso kos, in gospodarsko propadejo in s tem v zvezi tudi zdravstveno (živčni zlom) ali celo versko. Nekateri nikdar niso gotovi glede zaposlitve. Delajo v kaki tovarni, pa so kar na lepem odpuščeni, ko podjetje ne potrebuje ali ne zmore več toliko delavcev. Ta negotovost glede dela in stalno iskanje druge zaposlitve zelo slabo vpliva zlasti na tiste, ki po naravi niso podjetni in pogumni. V Kanadi lahko marsikdo poleg glavne zaposlitve dobi še postransko (part job) in to žene zlasti novodošle Slovence, ki bi se radi hitro opomogli, da se preveč zaposle in se tako vržejo v delo, da vse drugo zanemarijo, celo nedeljsko službo božjo. Ves ta način dela po svoje vpliva na Slovence. Vplivi so dobri in slabi. Slabi vplivi so zlasti v tem, da se nekateri vržejo le v delo in škodujejo zdravju in duši; kajti zanemarijo se versko in kulturno. Nimajo časa ne za molitev ne za branje in duhovno izpopolnjevanje. Cilj jim postane: imeti več in ne biti več, kar mora biti tudi pri delu glavni namen. Kaj pomaga človeku, če ima dolarje v banki, pa nima ne zdravja ne duševnega bogastva! Tu pridejo dobesedno v poštev

Jezusove besede: „Kaj pomaga človeku, če si ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo trpi!“

Kadar je pri delu glavni cilj: čim več zaslužiti, čim več imeti, takrat delo ne posvečuje več človeka, ne plemeniti več njegove osebnosti in zastruplja tudi njegovo versko življenje. „Saj nimam nič od tega, če grem v cerkev. Samo škodo, saj vedno pobirajo denar,“ to je stalen očitek takih, ki hočejo vedno več imeti. Ne malo takih Slovencev je nehalo hoditi v cerkev in so končali v brezverstvu.

Po drugi strani ima pa ta svoboda v udejstvovanju pri delu tudi dobro stran. Pridni, podjetni in varčni se lahko gospodarsko hitro opomorejo in gospodarska trdnost jim pomaga, da se potem lažje posvete družini in otrokom ter raznim dobrim delom. Nekateri gospodarsko dobro stojči Slovenci so pravi blagoslov za razne dobrodelne ustanove, za lastno župnijo in za ostale potrebe sv. Cerkve. Prav tako radi podpro kulturne ustanove. Uveljavljajo svoje gospodarske sposobnosti, ne da bi se navezovali na denar in na materialne dobrine. Svojim otrokom pa omogočijo višjo izobrazbo in boljšo bodočnost.

Delo posvečuje

Božje razodetje zelo naglašava važnost dela. Sv. pismo pravi: „Človek je ustvarjen za delo, kakor je ptica za letanje.“ In Jezus sam je z besedo in z zgledom delo posvetil. Cerkev je vedno naglašala potrebo in pomembnost dela ter obsojala lenobo. Kadar Cerkev hoče koga razglasiti za svetnika, vedno najbolj skrbno preišče, kako je svetniški kandidat opravljal svoje poklicne dolžnosti, svoje poklicno delo. Drugi vatikanski koncil je izjavil v pastoralni konstituciji „Veselje in upanje“:

„Za verujoče je ena stvar gotova: posamična in skupna človeška dejavnost, to je tisto orjaško prizadevanje, s katerim ljudje v teku stoletij skušajo izboljšati svoje življenjske razmere, se ujema z božjim načrtom.“

Tudi v Kanadi delo Slovence posvečuje. Tisti, ki so bili vedno delavni, podjetni in zaposleni z delom, so se moralno ohranili na višini, čeprav so se versko in kulturno precej zanemarili. Zato za prenekaterega Slovenca velja, kar Slovenci radi povedo misijonarju, ko se zanima za tega in onega Slovenca: „Je dober človek, le v cerkev ne hodi.“

Seveda pa še veliko bolj delo posvečuje človeka, če ga zna združevati z molitvijo. To je pa za Slovence v Kanadi težje, kot je bilo nekoč doma na kmetih. Okolje, v katerem Slovenci delajo širom Kanade, je na splošno do vere brezbržno. Med delom slišijo na splošno več kletev in kvant kakor spodbudnih besed. Tu zvonovi ne zvone anglelovega oznanjenja; po tovarnah ni križev, pač pa navadno kake ne-

spodobne ali vsaj posvetne slike. Tako mora imeti Slovenec v sebi veliko moralne moči in duhovne globine, da ga pri delu tako okolje ne potegne za seboj, ampak zna najti svojemu delu globlji pomen in posvečevalno moč.

Ko sem včasih po severnem Ontariu imel v postu misijone, me je zelo ganilo, ko sem opazoval, kako so rudarji zjutraj prihajali molit križev pot, preden so odšli na delo v rudnike. Prišli so kar v delavskih oblekah in s torbico, v kateri so nosili že pripravljeno skromno kosilo. Zavedali so se, da za svoje trdo delo pod zemljo potrebujejo Jezusove pomoči in zgleda z njegovega križevega pota.

Slovinci v Kanadi so kaj različno zaposleni, zato mora najti vsak svoj način gledanja na svoje delo, da ga bo posvečevalo in ga tudi notranje bogatilo.

Podjetnost Slovencev v Kanadi se pokaže zlasti v tem, da jih dobimo v vsemogočih poklicih. Sicer so največ zaposleni po tovarnah in rudnikih, vendar jih srečamo povsod: vodijo trgovine, restavracije in hotele, naletimo nanje na raznih uradih, dobimo jih med kanadsko policijo in vojsko, v raznih obrtih, po bolnišnicah od navadnih bolniških strežnikov preko medicinskih sester (nurse) do zdravnikov, kot učiteljice in učitelje na ljudskih in višjih šolah in celo kot profesorje na univerzah. Tudi med advokati, arhitekti in inženirji so Slovenci.

V Novem Torontu so pa še posebej znani Slovenci zidarji, saj so samo v Novem Torontu in njega okolici pozidali že na stotine hiš in stolpnic. Prav tako mizarji, pleskarji, električarji in ostali strokovni delavci pri gradnji poslopij.

Za slovenskega dušnega pastirja je nemogoče, da bi jim oznanjal božjo besedo v skladu z njihovim delom, kot je bilo včasih to mogoče doma na kmetih, ko so imeli skoraj vsi enako delovno okolje. Ko Slovenci po slovenskih župnijah ob nedeljah napolnijo cerkev, so med njimi tovarniški delavci, zidarji in razni drugi obrtniki ter še toliko drugih delavcev z raznih področij. In vsi ti imajo različno delovno okolje. Eni delajo skupaj s skoraj samimi angleško govorečimi Kanadčani, spet drugi delajo skupaj z delavci raznih narodnosti in raznih ver.

Ob nedeljah se čutijo v slovenski cerkvi kot slovenska družina; povezuje jih slovenska molitev in slovenska pesem; božjo besedo jim je treba oznanjati s povezavo obeh domovin, kajti obojno domovino: kanadsko in slovensko, nosijo v srcih in razna doživetja iz obeh domovin ob raznih prilikah življenja so jim pustila v dušah svoje vtise.

Končni cilj mora ostati: tako potovati skozi zemeljsko življenje, da nebeškega življenja ne bomo zgrešili, zato nam mora ostati tudi delo le kot sredstvo za doseg tega cilja, za katerega smo ustvarjeni — za novo nebo in novo zemljo, kjer bo Bog vse v vsem in mi v Bogu.

Vzгляд slovenske naselbine

Največji clevelandski dnevnik „The Plain Dealer“ je v dveh nedeljskih številkah — 26. marca in 2. aprila — v svoji „Real Estate“ prilogi objavil zelo pohvalne članke o St. Clairski naselbini v Clevelandu. Ta naselbina je bila mnogo let skoraj čisto slovenska, zadnji čas pa je že nekoliko pomešana, vendar je še vedno tipična narodnostna naselbina. Oba članka sta sicer v marsičem pomanjkljiva, česar pa ne moremo zameriti amerikanskemu poročevalcu, ki ne živi sam v naselbini. Razumljivo je zato, da so njegova opazovanja odkrila bolj površje bistva gonilnih sil, ki vsak dan sproti ustvarjajo sprejemljive pogoje za trajnost naselbine. Zadel pa je v živo, ko je poudaril, da so za razvoj in napredek naselbine — ali tudi propasti — predvsem odgovorni ljudje, ki v njej živijo. Javnost vse prerada zvrča krivdo na slabo socialno skrbstvo, brezbriznost vlade ali mestne uprave; v resnici pa najboljše javno skrbstvo odpove, kjer ljudje kratko malo prepustijo skrb za ljudsko blaginjo javni oskrbi. Tu se potem začne razpadanje družine, propadanje vzgoje in njih vpliv se najprej odraža v skupnosti naselbine.

„Ljudje ohranjajo naselbino živo,“ je poudarjeno v napisu tega članka v „Plain Dealerju“. Potem so v članku navedeni vtisi o življenju ter o ljudeh v naselbini:

Naselbina ostane živa, ker ljudje tako hočejo. To je zelo enostavno, toda v resnici je predvsem to potrebno. Ljudje morajo dejansko žrtvovati svoj čas in delo, da se sosesčina ohrani kot živa povezanost skupnosti, da mirno živijo v srečnem sožitju med domačimi ljudmi. In prav to je značilno za St. Clairsko naselbino med 60. in 70. cesto. Ta naselbina s sicer starimi hišami, ki je obdana z razpadajočimi „slumi“, se je ohranila kot otok reda in napredka med propadajočo okolico. Majhne, stare hiše so lepo oskrbovane in ohranjene, lepe trgovine pričajo o gospodarski načrtnosti. Vse to ni nastalo čisto slučajno v sredini mesta! Ključ do takega uspeha je v skupnem delu, v osebnem ponosu in dostojanstvu teh ljudi ter povezanost s sosedi, ki kot zavezniki sodelujejo za varnost in napredek svoje okolice.

Značilno je, da ti ljudje svoj notranji red sami vzdržujejo brez močnih političnih vplivov in brez bogatih podpor. Večina teh ljudi so navadni tovarniški delavci, a kadar je treba poprijeti v korist skupnosti, radi žrtvujejo svoj čas in delo za napredek svoje naselbine. Družabni sestanki so zelo važen del udejstvovanja v narodnostni naselbini. Tukaj tudi radi sprejemajo nove naseljence svoje narodnosti. Otroci, ki so že tukaj rojeni, prav tako odraščajo z občutkom povezave s svojo naselbino. Novonaseljenci se zelo trudijo, da imajo čim prej svojo

lastno hišo in potem tudi skrbijo, da je lepo ohranjena znotraj in zunaj. Okrog vsake hiše so lepi vrtovi in negovana trava, na cestah skoraj ne najdeš koščka papirja.

V članku je posebno poudarjeno, da je naselbina ostala trdna in dobro ohranjena samo zaradi pridnosti ljudi, ki tukaj živijo. Skoraj vsi drugi deli mesta so dobivali podpore od vlade in so sedaj nekateri že čisto razpadli, a St. Clairska naselbina od nikoder ni dobila nikake podpore. Marljivi in skrbni prebivalci so ohranili svojo naselbino s svojim delom in s svojim srcem.

Vinko Brumen:

GLOSE

Domovi

Zgradili smo si lepo število domov, družinskih in skupnih, srenjskih. Posebno zaradi drugih nas občudujejo celo obiskovalci stare domovine, ki vedo, da smo doma imeli take domove po vseh krajih, in torej le nadaljujemo z izročilom ter prinašamo semkaj nekaj domovine.

To velja že za družinske domove. Nov svet je zlasti spočetka tuj, hladen, v njem se človek čuti negotov, izgubljen. Zato išče kraj, kjer bi bil zares doma, kjer bi bil zares to, kar je, kjer bi bil na svojem. Zato se nismo ustrašili nobenih žrtev, temveč smo skušali čimprej priti pod lastno streho. To smo dosegli v toliki meri, da je med nami že težko najti družino, ki ne bi stanovala v lastni hiši.

Čeprav je družina, kakor se pravi, edino, kar nam je ostalo od raja, ko smo bili izgnani iz njega, je vendar preozka, da bi se mogli v njej povsem razmahniti. Potrebna nam je širša družba, kjer se moremo srečati z enako mislečimi, čutečimi in hotečimi, kjer se moremo skupno posvetiti delu ali zabavi, za katero je posameznik premalo. Temu naj bi služili naši skupni domovi.

Tako je nam, ki smo že bolj ali manj odrasli zapustili domači kraj, skupni dom z obdajajočimi ga družinskimi domovi podaljšek stare domovine, ki nam pomaga premostiti prepad med svetom naše mladosti in sedanjo stvarnostjo. To je prva naloga naših domov in, ko to izpolnijo, jih nismo zaman zgradili. Naši domovi naj bodo res domovi tistim, ki še potrebujejo nekaj domačnosti, da se jim življenje prehudo ne nalomi ali celo zlomi!

Vendar s tem naloga domov še ni izčrpana. Za nami namreč pri-

hajajo drugi, katerim naj bi naši domovi tudi bili zares domovi. In žrtve, ki jih je postavitev domov terjala, so bile tako velike, da naj bi rodile dober sad nekaj dalj časa, kakor ga je nam zrelejším še prisojenega.

*

Dve skupini ali morda dve vrsti ljudi prihajata za nami in obema bi naši domovi mogli nekaj pomeniti, čeprav vsaki drugače.

Prva je *naša mladina*, ki je in mora biti naša glavna skrb. Umemo, in če ne umemo še, nas razmere silijo in nas bodo prisilile umeti, da mladina živi drugačno življenje, kakor je bilo naše. Dovolj je razlogov za to in znani so. Že dejstvo, da stopa v življenje v drugem trenutku tako naglo menjavajočega se časa, pa v drugi deželi, z drugačno kulturo, vpliva, da je naša mladina drugačna, kot smo mi, da gleda na svet v marsičem drugače, da išče svojo življenjsko polnost drugje.

Kar ta mladina lahko in rada pozabi, je, da ima tudi ona prave in zelo nežne korenine, četudi le po nas, v naši zemlji in v naši kulturi, in da bi nastala škoda, če bi se te korenine pretrgale. Kar pa mi lahko in radi pozabimo, je, da ima ta mladina poleg naših še druge korenine, krepke in stvarne, ki jih tudi ne smemo pretrgati, če bi jih sploh mogli, da ne oslabimo njene rasti.

Kako streči obojim potrebam naše mladine, potrebi, da se ohrani popkovina, ki jo še veže na našo staro domovino in na njeno kulturo, in potrebi, da čim krepkeje zraste v zemljo, na kateri živi in bo delala: to je vse prej ko lahek problem, ki se mu ne moremo izogniti. Z zapiranjem oči pred stvarnostjo se noben problem ne odpravi in ne reši.

*

Poleg mladine pa je še druga skupina ljudi, na katero bi morali več misliti, kot smo doslej, in to tudi v zvezi z vprašanjem, kako bi dosegli, da bi žrtve, položene v naše domove, tudi za nami rodile sadove, ki bi te žrtve opravičili. Ta nova skupina ljudi so *tujerodci*, zlasti tukajšnji domačini, ki se ženijo in možijo v naše družine.

Naj so nam mešani zakoni ljubi ali ne, preprečiti jih ne moremo in jih bo vedno več. Pa ne samo v družinah, ki so se bile že prej oddaljile od skupnosti in o katerih še komaj vodimo račun. Mešani zakoni se danes sklepajo tudi v družinah, ki so (bile) stebri našega narodnega življenja.

Več kot doslej bi se morali zanimati za te nove družine in skušati razčistiti njihovo razmerje do naše skupnosti. Nihče ne bo trdil ne zahteval, da bi v naše družine poročeni tujerodci že zato bili ali postali Slovenci. A po svojih zakonskih drugih, če se niso ti že oddaljili ali pa, kar je še huje, jih nismo mi oddaljili, so nekako povezani z našo skupnostjo. Po njej bi se mogli seznaniti z nami, z našimi težnjami in

težavami, nam v marsičem pomagati in biti kdaj v korist slovenskemu narodu.

Naj ne bi torej skušali ohraniti v skupnosti le tiste, ki so se v zakonih povezali s tujerodci, marveč naj bi se potrudili, da bi pridobili tudi te. Vsega premisleka so vredne besede, ki jih je napisal R. Klinec: „Narodna skupnost se takih zakoncev (ki so poročeni z drugorodci) ne sme sramovati niti jih podcenjevati. S tem bi jih samo odbijali. Pač pa naj jih navaja k temu, da (drugorodnega) zakonskega druga vpeljejo v krog prijateljev lastnega naroda. Naj bo to oddolžitev za dolg, da ne bodo dali lastnemu narodu potomstva.“ (*Slovensko usodo krojimo vsi*. Trst 1971, str. 29.)

Vsebinsko zadnjega stavka bi morali tudi mi posebno dobro premisliti: Slovenci in Slovenke, ki se poročijo z drugorodci, kar v neslovenskem okolju pomeni, da ne bodo imeli slovenskih otrok, naj se slovenskemu narodu oddolžijo vsaj tako, da bodo svojega drugorodnega zakonskega druga vpeljali v slovensko družbo in ga naredili za prijatelja Slovencev. In da bodo to tudi njegovim polslovenski potomci, kar ne bodo, če sta njihov oče ali njihova mati postala rajši nasprotnika Slovencev, ker jih nismo znali sprejeti med sebe.

*

Kako naši skupni domovini strežejo naštetim nalogam?

Za nas, ki iščemo v njih nekaj nekdanje domačnosti, podaljšek stare domovine, pač marsikaj storijo. Ali ne bi mogli pritegniti vseh rojakov, ki stanujejo v okolišu, in to ne samo k udeležbi, marveč tudi k sodelovanju?

Kaj se je storilo za našo *mladino*? Kaj bi mogli in morali še storiti? Zakaj se naša mladina ne počuti posebno dobro v naših domovih, zakaj razmeroma malo sodelujejo, zakaj ni (bolj) zastopana v vodstvih? Ali se pripravlja, da bo prevzela vodstvo in delo iz rok sedanjih odborov? Če ne, kje je težava, pri mladih, pri starejših ali pri obojih? Mar nismo znali ali nismo mogli v mladini vzbuditi duha požrtvovalne službe skupnosti, iz katerega so nekdanji mladi rodovi ustvarili in ohranili našo ljudskokulturno dejavnost? Sama vprašanja, ki od nas terjajo odgovor. (Spotoma: ali vsa naša narodnostna vzgoja ne potrebuje temeljitega kritičnega pretresa? Ali marsikdaj ne dosegamo z njo prav to, kar želimo preprečiti?)

Ni dovolj, da vidimo nekaj mladine v naših domovih, zlasti tiste, ki jo še lahko vanje pošiljajo starši. Skrbeti nas mora tudi tista mladina, ki je sploh ni blizu, za katero niti ne vemo, kod hodi in kaj dela. Posebno vprašanje, na katerega bi bilo vredno najti odgovor, je tudi tole: Zakaj vidimo v naših domovih tako malo dijaške, posebej še aka-

demske mladine, ki bi morala biti srce in živec vsega našega kulturnega in prosvetnega prizadevanja? Tako je vsaj bilo nekoč pri nas.

Najbežji problem za nas vse in za naše domove posebej so *drugorodci*, ki so se ljubezensko in zakonsko povezali z našimi družinami. Glede teh sploh nimamo nikake politike. Celo kadar se nam ponujajo, se stiku ogiblujemo, ker se bojimo, da bi zaradi njih slovenščina prenehala biti občevelni jezik v naših domovih. Ta nevarnost gotovo obstaja. In vendar bo treba nekaj storiti. Izgubljamo svoje ljudi in ne smemo pridobiti drugih. Vprašanje je težko, rešitve ni na dlani. A prav zato jo bomo morali iskati. Čas dela proti nam.

*

O vseh naštetih vprašanjih moramo razmišljati več, skrbneje in temeljiteje, kakor smo vajeni. V nekem pogledu bomo morali svojo politiko zasukati za 180 stopinj. Čas je, da prenehamo nekatere ude skupnosti le odpisovati, zavestno ali ne, — ker so ostareli ali umrli, ker jih ni blizu, ker da so se pregrešili proti kaki praksi, ki jo je ne ve se kdo posvetil... Čas je, da mislimo, kako bi ljudi tudi pridobivali.

Iz Amerike

Lansko jesen je odšla v Los Angeles Neži Rus, članica svetne ustanove oblatinj. Prosili smo jo, naj pove kaj o svojem delu in prvih vtisih v Ameriki.

„Živim v Los Angelesu, 120 km od mehikanske meje. Ljudje so bolj revni, čeprav je dosti ‚meščanov‘; med njimi so revni Mehikanci in črnci. Me imamo tu katoliško šolo, naša prednica je ravnateljica, druge tri pa učiteljice. Smo še tri druge, ki pomagamo doma in v šoli. Sama se še učim, drugi dve, ki obvladata angleščino in španščino, vršita apostolat med družinami, ki živijo v okolici. Središče našega dela je duhovno življenje. Skoraj dnevno imamo male duhovne vaje za gospe, enkrat na teden za družine, kar se vrši na stanovanju, in navadno je prisoten tudi duhovnik. Seveda nam pomagajo sodelavke, ki tudi odgovarjajo za take duhovne vaje. Duhovne obnove imamo tedensko za gospe, pride jih redno 20 do 30.

Seveda imamo tudi za dekleta razne sestanke, poleg tega so tečaji: tako v oktobru in novembru o družbeni duhovnosti, v januarju in februarju o molitvi, kakor tudi tečaji o zakonski morali, in dodajmo še ure adoracije in letne duhovne vaje. Dela je veliko, a vendar premalo za tukajšnje potrebe. Najtežje je delo med Mehikanci, a na žalost tam ne moremo veliko storiti.

Amerika je dežela nasprotij: bogastvo in revščina, različni narodi

in različni jeziki, različna mentaliteta. Tu v Kaliforniji so katoličani še dosti verni, seveda je večkrat le bolj zunanja vera, brez duha. Amerikanci hočejo imeti mašo sami zase. Mehikanci prav tako, črnici pa še bolj.

Duhovniki so namc naredili čuden vtis: brez prave podlage v teologiji in moralki, vse nekako po domače. Zelo dobri so kot administratorji cerkva in šol in nič drugega. Zelo težko dobimo tudi duhovnika, ki bi nam pomagal pri delu. Ker se menjajo pri maši, lahko poslušamo isto pridigo.

Amerikanci so bogati, a duševno bolj revni. Pri zabavah imajo ples, so tudi družinske 'Party'-zabave in drugega skoraj nič. Vse je tako materialno, tudi med nami redovnicami in duhovniki. Malo je zaupanja v Boga, malo vere. Vse gleda le sebe. Dela je ogromno, začeti bi pa morali najprej sami pri sebi."

NAŠA ZGODOVINA

„Studia Slovenica VIII“ je knjiga o umetniku Goršetu. J. Arnež piše o zgodovini slovenskih izseljencev v ZDA:

„Nameravam izdati še svoj rokopis o Slovencih v zapadni Pennsylvaniji, potem pa res ne vem, če bo še kaj. Pri zadnji knjigi „Slovenci v Bridgeportu“ manjka še 700 dolarjev, da bi bili pokriti tiskarski stroški. Nihče ne pomaga, nihče ne prodaja, nihče ne kupuje. Slovenska duhovščina je popolnoma gluha za vsako obliko kulture. Žalostno, kako denar vse pokvari! Eno mi bo ostalo: zavest, da sem vse poskusil za rešitev tega idealističnega podviga. Tako imenovana ideološka emigracija pa se je obrnila popolnoma tja, odkoder pričakuje materialno korist. Ūbi bene, ibi patria! Pred pet in pol leti sem izdal knjigo o Slovencih v New Yorku, a še do danes nisem prodal toliko izvodov, da bi bili povrnjeni stroški za tisk.“

Pogledi

Etične smernice

Kriza v Cerkvi je tudi na Angleškem povzročila neko splošno negotovost. O vsem se je debatiralo: ni je skoraj resnice ali nauka, o katerem se ne bi kritično razpravljalo. Pesimisti vidijo za vsem tem neko zaroto proti tradicionalnemu učenju in redu v katoliški Cerkvi, optimisti pa pravijo, da je to nujen postopek za preporod in obnovo Cerkve, ako naj ta sploh kaj pomeni današnjemu človeku.

Težo krize ne nosijo teologi in teološko izobraženi laiki, ampak široko občinstvo božjega ljudstva, ki le od daleč sledi čiščenju in obnavljanju Cerkve in se jim zdi, da se rušijo zidovi in celo temelji. Nostalgичno gledanje na stvari, ki se luščijo in odmetavajo s Cerkve, obnovljena stavba, ki postaja vedno bolj vidna, pa jim je še tuja. Vse to povzroča negotovost.

Največja stiska se opaža na moralnem polju, ker ta najbolj zadeva vernike in njihovo vsakdanje življenje. Iščejo trdnih, konkretnih primerjav, kakršnih so bili vajeni v preteklosti, a tega jim tako imenovana nova morala še ne more nuditi in jim verjetno nikdar ne bo v taki meri nudila kot dosedaj. Mnogo je prepuščenega osebnosti vernikov.

Spričo novih moralnih vprašanj, ki se pojavljajo, pa je potreba po nekih splošnih smernicah vedno večja. Škofom pomagajo pri tem važnem delu razne laiške skupine in zveze s predlogi, vprašanji in nasveti. Taka zveza — Catenian Association —, ki združuje nad deset tisoč katoliških profesionalcev in trgovcev, je že pred časom v svojem mesečniku objavila spomenico škofom. Dokument, ki obsega 29 členov, se dotakne vseh važnejših in perečih moralnih problemov. Med drugim sprašuje škofo, ali si oni pripisujejo oblast nad vestjo posameznikov, kar zadeva pravilnost spolnega življenja v zakonu, in zahtevajo odkritosrčno razlago krščanskega zadržanja do spolnosti in spolnih grehov. Ne moremo tajiti, nadaljuje spomenica, da je zadržanje Cerkve v tej zadevi vse do zadnjih let vodilo v to, da je bila ta stran človekove narave v katoliškem mišljenju povezana z nekim občutkom krivde. — Nadalje prosijo škofo za mnenje o uporabi mamil, o legitimnosti in mejah presajanja človeških organov, o sterilizaciji, evtanaziji in splavu.

Poročilo predlaga škofom tudi obliko, ki naj bi jo dokument moralnih smernic imel: naslovljen naj bi bil na vse ljudi dobre volje. Pred-

ložé naj se tradicionalne krščanske vrednote, s katerimi morejo soglašati tudi ljudje zunaj Cerkve. Nadalje naj bi ta dokument vseboval tudi pastoralna navodila za duhovnike zlasti glede posebnih vprašanj sedanjega časa.

Katoliškemu občestvu pa naj razložijo škofje moderni razvoj v katoliškem nauku v zadevah, ki se tičejo laikov. Jasno naj opredelijo moralne sodbe, ki so že v razodétju in pravi krščanski tradiciji in so določene, in tiste, ki so le zaključki človeškega razmišljanja in so le izraz posameznih avtorjev, kako so v raznih dobah razumevali človeško naravo in njegov odnos do Boga, do bližnjega in do družbe. Mnenja, ki niso gotova ali so na tem, da se kmalu spremenijo, naj se ne objavljajo. Tam, kjer bo povedano za družbo na splošno, naj se upoštevajo mnenja in nasveti strokovnjakov.

Spomenica nadalje prosi, naj škofje povedo svoje mnenje glede obveznosti pošiljanja otrok v katoliške šole z ozirom na njihovo pomankanje v nekaterih krajih. Ali so katoliški starši kdaj opravičeni, da pošljejo svoje otroke v nekatoliške šole, ker po njihovem mnenju bolj ustrezajo njihovi bodoči karieri? — Škofje naj poudarijo tudi dolžnost državljanov, da branijo svoje zakonite civilne oblasti in naj povedo svoje mnenje glede udeležbe pri akcijah, ki vodijo v civilne nemire, nepokorščino, vandalizem in tudi, v koliki meri davčna zakonodaja veže v vesti.

Jasno je, da vsaka diskriminacija, ki izvira iz rasnih predsodkov, nasprotuje krščanskim načelom, vendar ali so možne kakšne moralne smernice glede uravnavanja naseljevanje drugobarvnih imigrantov v deželo, da se prepreči razvoj rasnih napetosti v družbi?

Škofje naj opozorijo oblasti, pove spomenica, da zaustavijo hitro upadanje tradicionalnega moralnega vedenja, ki sloni na dostojanstvu človeškega življenja in primerne uravnavanja družbe. Jasnih smernic je treba tudi na področju odnosov delodajalcev in delavcev: glede stavk in pravičnih plač.

Katoliške laike tudi zanima, ali zakonska in družinska cerkvena zakonodaja — mišljeni so predvsem mešani zakoni — veže pod smrtnim grehom. In če, kako teologi opravičijo tako merjenje božjega usmiljenja? Končno je precejšnje število škofov, duhovnikov, teologov in izobraženih laikov, ki se ne strinjajo s prepovedjo uporabljanja slehernih umetnih sredstev za preprečevanje spočetja: ali je možno nuditi jasne smernice glede tega in če, na kakšen način se morejo katoličani v vesti posluževati takih sredstev pri odgovornem načrtovanju družine, zaključiti spomenica.

Ekumensko sv. pismo

Ko bomo sedaj dobili slovensko ekumensko sv. pismo, je dobro, da pogledamo malo v zgodovino, zlasti ker so se katoličani dolgo branili, da bi bilo sv. pismo enotno za vsa krščanska verstva. Saj je znano, da je bilo do zadnjega prepovedano brati katoličanom protestantsko sv. pismo. Protestanti so pa zavračali katoliško kot nezanesljivo. Razumljivo je, da v času reformacije in razgretih verskih nasprotovanj nobeden od nasprotnikov ni drugemu zaupal, še manj pa, da bi mu priznal dobro vero. Predpostavljalo se je, da se nasprotnik ne bo pomišljal potvoriti sv. pisma v korist svojim teološkim nazorom.

Dejansko ne izhaja veliko razlik iz zlonamernega potvarjanja sv. pisma, ampak iz dejstva, da smo katoličani ne samo uporabljali, ampak tudi prevajali latinsko vulgato, medtem ko so reformatorji bili prepričani, da jo je Rim tako potvoril, da je služila njegovi teologiji. Reformatorji pa so prevajali iz dozdevnih originalnih rokopisov. Dejansko pa niso poznali vrednosti in starosti rokopisov, ki so se kasneje izkazali za pozne in vse prej kot popolne.

William Tyndale je l. 1525 prvi prevedel sv. pismo v angleščino iz originalnih jezikov: hebrejskega in grškega. Za novo zavezo je uporabljal Erazmov tekst, ki je bil osnovan na srednjeveških in grških rokopisih, ki so v današnjem tekstu. Nova zaveza je bila l. 1611 prevzeta v tako imenovano „authorized version“ (uradna izdaja). V tem prevodu je nekaj napak, kot n. pr. 1 Kor 11, 27, kjer beremo v anglikanskem prevodu: „Kdorkoli bo jedel ta kruh IN pil ta kelih nevredno...“ Pravilno je: „Kdorkoli bo jedel ta kruh ALI pil ta kelih nevredno...“ Reformatorji so se sklicevali na ta tekst kot na dokaz za obhajilo pod obema podobama. Dejansko tekst ne dokazuje ne prvega ne drugega.

V tem primeru je v latinski vulgati pravilen prevod. Kljub mnogim pomanjkljivostim je bila vulgata prevedena iz starih grških rokopisov, ki so bili bolj čisti kot poznejši. Razlike so postale očitne z nastankom prevodov v žive jezike. Tyndale je dvignil mnogo prahu, ko je v svojem prevodu zamenjal besedo „cerkev“ s „shodom“ in „duhovnika“ s „stareščino“. Katoličani so mu očitali, da hoče odpraviti Cerkev in duhovništvo. Toda kakršnokoli je že bilo njegovo osebno mnenje, ga zaradi prevoda samega ni mogoče obsoditi krivoverstva.

L. 1582 je nastal prvi katoliški prevod v angleščini. Priredili so ga v angleškem semenišču v Reimsu v Franciji. Nova zaveza je bila prevedena iz latinske vulgate, ker se je vulgata redno in splošno uprabljala v cerkvi in zaradi očitne doktrinalne pravovernosti. Doktrinalni oziri so takrat popolnoma prevladovali katoliško mišljenje. Toda prevod je bil preveč suženjski. N. pr. Mt 3, 2: „paenitentiam agite“ je pre-

veden z: „Delajte pokoro!“, toda latinski prevod predstavlja grško besedilo, ki pomeni: „Spokorite se!“ Zaradi tega prevoda so protestanti očitali katoličanom, da hočejo odpraviti potrebo spreobrnjenja srca, kot da bi zadostovala le zunanja pokora. Še druge napake iz vulgate so prešle v ta prevod, kot npr. 1 Mojz 3, 15, kjer beremo: „Ona bo kači glavo strla...“ namesto „on“ ali „ono“, kot ima hebrejski original. Druga taka spotika je v Lukovem evangeliju 1, 28, kjer imajo katoličani „milosti polna“, protestanti pa „počeščena“, kar naj bi kazalo na pristranski katoliški prevod, s katerim da se hoče neutemeljeno poveličevati Marijina vloga.

Spori in obdolžitve so se nadaljevali vsa naslednja stoletja. L. 1688 je Thomas Word objavil „zmote“ anglikanske uradne biblije. Ni dvoma, da je bilo mnogo napak v njej, a to je bilo skoraj neizogibno in isto velja za katoliški prevod. Danes se na obsodbo zlonamernega potvarjanja sv. pisma glede z vedno večjim skepticizmom.

Sredi 19. stoletja je zaradi hitrega prodiranja tekstne kritike sv. pisma postalo jasno, da je prepoved branja protestantske biblije anahronistična. Danes vsi prevodi nastajajo iz originalnih jezikov. Vključno preteklim zaslugam latinske vulgate je ne moremo smatrati primerne za prevod v moderne jezike. Dejstvo, da različne veroizpovedi prevajajo iz istih originalnih virov, ne bo odpravilo vseh razlik. Naj so originali še tako neoporečni, vedno dopuščajo možnost različnega prevoda. In razlike bodo prihajale iz različnih verskih tradicij celo pri isti veroizpovedi. Vsak prevod je do gotove mere razlaga originala. Tak primer so evharistične posvetilne besede. Razne protestantske biblije prevajajo: „To pomeni“ namesto „To je moje telo“, ker je to v smislu njihovega teološkega mišljenja. Kljub temu da bi se tudi ta protestantski prevod dal katoliško razložiti, bi ne zadovoljil onega, ki veruje v resnično navzočnost božjo v Evharistiji.

Pokorščina

Članek je komentar knjige „Morals, Law and Authority“. Ed. J. P. Mackey.

Reakcija cerkvenih oblasti na val reformacije, ki je zajel katoliško Cerkev, je vedno večje poudarjanje avtoritete in pokorščine. Tako poudarjanje more privedi do določenega neravnovesja, ako pri tem prezremo svobodo. Za to neravnovesje, ki je glavni predmet sodobnega zanimanja, je delno odgovoren tudi II. vatikanski koncil. S povečanim

poudarkom človekove osebne svobode je koncil dal osnovo bolj subjektivnemu vrednotenju krščanske resnice na škodo dosedanjemu objektivnemu in avtoritarnemu tolmačenju. Konstitucija „Gaudium et spes“ brez pridržka priznava vernikom — laikom in klerikom — pravico svobodnega raziskovanja, mišljenja, ponižnega, a pogumnega objavljanja njihovih idej z njihovih strokovnih področij.

Knjiga „Nravi, zakon in avtoriteta“ je po mnenju angleškega škofa Butlerja koristen doprinos k sedanji debati v Cerkvi o oblasti in pokorščini in o moralnih problemih na splošno. Omejimo se le na njegovo razmišljanje o pokorščini.

Za kakšno pokorščino gre? Predno odgovorimo na to vprašanje, si moramo postaviti drugo vprašanje: Kaj je cilj cerkvenega učiteljstva v zadevah nravi?

Z ozirom na dejstvo, da je Kristusov evangelij naslovljen na človekovo srce in meri na osnovno spreobrnjenje srca, se cerkveno učiteljstvo ne more in ne sme zadovoljiti z zgolj zunanjo skladnostjo z moralnim zakonom. Z drugo besedo: njegov namen ni isti kot v civilni zakonodaji. Namen cerkvenega učiteljstva, nadaljuje škof, tudi ni posredovanje spekulativnih nravnih resnic za vzgojo človekovega razuma. Temu bi mogla ustreči filozofija, toda Bog ni hotel zveličati človeštva po filozofiji. Zato moremo domnevati, da je naloga Cerkve vzbujati v vernikih kreposti in jih navajati k takemu nravnemu vedenju, ki je v skladu s Kristusovim naukom. Cilj torej ni teoretičen, ampak praktičen, zadeva način življenja samega; notranje oblikovanje krščanske osebnosti, ne le zunanje izpolnjevanje moralnih zapovedi. Cerkev želi vzgojiti resnicoljubne, poštene, čiste, bližnjega ljubeče ljudi, ne pa takih, ki so polni znanja o krepostih, a po njih ne živijo.

Škof Butler pojasni te misli s primerom. Vzemimo Petra in Pavla, dva kristjana, ki so ju naučili, da je laž vedno grešna. Petru se zdi resnica popolnoma jasna in logična; iz pojma resnicoljubnosti je tudi sam prišel do prepričanja, da je vsaka laž nujno greh; zato on temu spoznanju sledi in dejansko živi po kreposti resnicoljubnosti. Pavel pa ni nič manj zavzet za krepost resnicoljubnosti, pa ne vidi, ne doume, da bi bila vsaka laž v kakršnikoli okoliščinah proti kreposti resnicoljubnosti. Toda drži se cerkvenega učiteljstva v tej stvari in se prav tako izogiblje sleherne laži kot Peter. Zdi se, da Pavlu ni jasno, da je vsaka laž grešna, a se kljub temu laži izogiblje zato, ker Cerkev tako uči. Dejansko ne prakticira kreposti resnicoljubnosti, ampak krepost učljivosti in pokorščine nasproti cerkvenemu učiteljstvu.

Omenili smo že, da je Cerkev bolj zavzeta za to, da smo resnicoljubni, kot pa da delamo to, kar dela resnicoljubni človek. Iz tega bi sledilo, da bo cerkveno učiteljstvo z nravnim poukom skrbelo za razvoj ne samo pokorščine, ampak vseh kreposti, vključno resnicoljubnost. Tedaj pa nastane vprašanje: Ali je res najboljši način vzpodbujanja h

krepostnemu življenju ukazovanje dejanj kreposti v imenu pokorščine? Vzgoja je na vsak način potrebna. Moralno vrednotenje se razvija in raste v človeku po neposrednem pouku in posredno po zgledu. Toda nravno učenje ne doseže svojega namena, dokler človek tega ne asimilira, ne samo intelektualno, ampak življenjsko. Človek, ki uboga Cerkev, ko uči, da je laž vedno greh, more polagoma priti do prepričanja, da je res tako in se bo od takrat naprej izogibal laži ne več iz pokorščine, ampak iz kreposti resnicoljubnosti.

Toda, ko cerkvena oblast izda odlok: „Vsaka laž je greh“, ali je njen namen vzgoja notranje kreposti, ali le kreposti pokorščine? V zadnjem primeru cerkveni odlok prav gotovo ni bil upravičen. Težko je namreč zagovarjati, da bi cerkvena oblast imela pravico uriti našo pokorščino zaradi pokorščine same, nekako tako, kot pravijo o učiteljih novincev, da so ukazovali saditi suhe preklje kakor žive rastline. Učinkovitejši in gotovo vzgojnejši od ukaza na področju moralne vzgoje je zgled. Kopičenje ukazov in zapovedi vse prerado vodi v legalizem in kazuistiko ter otopi sleherni čut odgovora božji ljubezni. In to je Kristus silno obsojal.

Vsako učiteljstvo je pred stalno skušnjavo, da na ljubo tako imenovanih moralno nezrelih ljudi do podrobnosti razčleni in uzakoni vsebino določene kreposti, kar vodi brez dvoma v nezrelo mišljenje. Naloga avtoritete v najpogostejših primerih je usmeriti našo pozornost na široke moralne norme, ne pa nuditi do podrobnosti izdelanih zapovedi, ki zamorijo samovzgojo.

Vse debate o avtoriteti in pokorščini, ki so dosegle kritično točko po objavi enciklike „*Humanae vitae*“, skušajo podpreti stališče, ki so ga zavzele nekatere škofovske konference do omenjene enciklike: namreč prednost vesti pred slepo pokorščino cerkvenim odločbam.

O papežu

Poročilo je posneto po časopisnem članku, ki so ga prinesli listi na Angleškem. Potem bomo tudi razumeli p. Arrupe, ki je februarja letos pisal jezuitskemu redu, da naj popravijo papeževo podobo.

Devet let je že poteklo, odkar se je v junijskem soncu zalesketala tiara na glavi novoizvoljenega papeža Pavla VI. Ko se danes oziramo na dobo njegovega papeževanja, ni dvoma, da je bila bolj trnova krona kot pa krona slave. Papež Pavel VI. vidi v sebi „trpečega slu-

žabnika“, kot ga prerok Izaija opisuje v svoji knjigi: ogrožen je od progresivnih teologov, podcenjevan in ignoriran od mnogih duhovnikov in laikov, kritiziran celo od članov kardinalskega zbora. Pontifikat, ki je v začetku toliko obetal, je zašel v sence.

Papež je že po naravi svoje službe osamljen, toda osamljenost, ki jo trpi Pavel VI., je skoraj otipljiva. Njegovo govorjenje in izjave naredijo vtis človeka, ki živi na robu propada in gleda na Cerkev v vrenju in vrtincu ter tarna nad njeno usodo. A vendar je prav on najbolj odprto misleči papež modernih časov. Njegova tragika je v tem, da se je znašel pred klicem revolucije, ne reforme. V dobi njegovega vladanja je bila vnesena dolga vrsta sprememb in reform, ki končno niso vseh zadovoljile. Konservativci mu očitajo, da je uničil latinsko bogoslužje, progresivni so nezadovoljni zaradi nepopustljivosti njegove enciklike o urejevanju rojstev. Noben drug papež ni bil bolj pristno ekumenski, tajništvu za pospeševanje krščanske edinosti je dal trajni status, kanterberijskega nadškofa dr. Ramseya — anglikanskega primasa — je sprejel z vsemi častmi kakor tudi druge predstavnike krščanskih veroizpovedi. Bil je prvi papež, ki je obiskal svetovni zbor cerkva v Ženevi. Radikalno je spremenil rimska pravila za sklepanje mešanih zakonov s tem, da je umaknil pritisk na vest nekatoliškega partnerja. Toda vse to ni doseglo nivoja pričakovanj in zahtev neuradnega ekumenskega gibanja.

Isto moremo reči o njegovi reformi rimske kurije, ki je bila najbolj globoka od papeža Siksta V. v šestnajstem stoletju. Papeški dvor sicer ni bil ukinjen, a je tako poenostavljen, da je komaj podoben prejšnjemu: poenostavitve kardinalske obleke in ponašanja, sprememba sv. oficija, priznanje škofovski kolegialnosti v obliki škofovske sinode! In vendar spet nezadovoljstvo: konservativci žalujejo za preteklim triumfalizmom, progresivnim se zdi, da se za fasado sprememb skriva stara rimska mentaliteta, močna in trdoživa kot prej.

Na svetovnem pozorišču papeževi naporu niso imeli uspeha. Njegova potovanja v Palestino, Združene države, v Južno Ameriko, Indijo, Afriko in Avstralijo niso zagotovili Sv. sedežu učinkovitega diplomatskega posredovanja v svetovnih sporih. Papežev obisk Združenim narodom je bil dramatičen in ganljiv, a na žalost brez večjega uspeha. Svetovne velesile so odklonile njegove poskuse posredovanja na Bližnjem vzhodu in v Vietnamu. In v Cerkvi sami so se dvignili glasovi za ukinitve celotnega ustroja nuncijev in delegatov.

Prav tako so rodili razočaranje njegovi naporu za zблиžanje katolicizma s komunističnim svetom. Papež Pavel VI. se je oddaljil od trde linije Pija XII. do komunizma in je v encikliki „*Populorum progressio*“ brez pridržkov ožigosal zlorabo kapitalizma, toda edini rezultat je bil porast italijanske komunistične partije.

Kar se tiče nravi, pa je Pavel VI. strogo konservativen, čeprav misli napredno v socialnih in političnih vprašanjih. Moderni svet je na poti moralnega razkroja, meni (in morda ima tudi prav), zlasti na področju spolnosti. V encikliki „*Humanae vitae*“ je videl prepotrebno sredstvo, da obdrži nivo. Ista misel tvori ozadje njegovi obrambi duhovniškega celibata kot „najdragocenejšega biseru v kroni Cerkve“. Po njegovem mnenju je ohranitev celibata bistvene važnosti kot dejanje pričevanja v propadajočem svetu.

Papež gotovo ni reakcionar, bori se pa proti napadom v lastnih vrstah. Njegov namen ni, pomakniti uro nazaj, ampak preprečiti, da ne bi prehitevala. Njegov boj ni za lastne interese, ampak v obrambi dediščine Sv. stolice, kar je njegova naloga. Možnosti o novem slogu papeštva, prostega bremena absolutne monarhije iz preteklosti v svetu, ki je žejen razumevanja in pomembnih duhovnih in nravnih vrednot, ne predvideva. Za tako radikalno spremembo bosta Cerkev in svet morala čakati na drugega papeža.

P. Arrupe piše

Vatikanski radio je v slovenščini 11. februarja letos prinesel to vest:

„P. Arrupe, jezuitski predstojnik, je članom Družbe Jezusove napisal pismo, da naj v javnosti popravijo podobo sedanjega papeža. Sam pravi, da je bila zelo poškodovana, česar so delno krivi tudi nekateri jezuiti. Treba je, da se zavedó spet svoje odgovornosti, saj imajo posebne naloge. Znano je, da ima jezuitski red četrto zaobljubo, da bodo v vsem pokorni papežu, saj so elita katoliške Cerkve.“

Karakteristika današnjega časa je velika svoboda v mišljenju, v kritiki in izjavah, kar pa tudi veča zmešnjavo celo v glavnih idejah, ko govorimo o demitizaciji avtoritete. Nekateri jezuiti so iskali večjo popularnost v tem, da so očitno kritizirali Cerkev in papeža. Gotovo ne želimo, da bi imeli neko neurejeno češčenje papeža ali pa da bi se mehanično prepustili ukazom. Bodimo iskreni, apostolski in sinovski v odnosih do njega in Cerkve! S tem se seveda ne odpovemo osebni pravici, da ne bi razpravljali o določenih zadevah ali da ne bi svojega mnenja sporočili visokim avtoritetam, tudi papežu samemu. Tudi danes moramo imeti voljo, da sočustvujemo z njegovimi skrbmi, da sprejmemo direktive in sodelujemo pri njih izvajanju. Odtod naj poteka naše spoštovanje in ljubezen do papeža.“

Klic po pomoči

Komisija za mednarodno pravičnost in mir je že pred časom izdala važen dokument, v katerem predlaga, naj bi se vsak katoličan obvezal, da bo oddajal en odstotek svojih dohodkov za pomoč nerazvitim deželam. Na Angleškem naj bi vsak prispeval vsaj en funt (ca 70 šil.) letno. Škofije, župnije, cerkvene ustanove in družbe vseh vrst naj bi v isti namen darovale po en odstotek letnih dohodkov. Cerkev sama naj bi sledila papeževemu zgledu in prodala odvišno premoženje in znesek dala revežem. Britanska vlada naj bi poleg drugega do letos zvišala en odstotek celotnega davka za prekomorsko pomoč.

V predgovoru k omenjeni listini, ki nosi naslov: „Prošnje vladi“, kardinal Heenan izraža upanje, da bogate dežele ne bodo čakale, da bi jih šele grožnja svetovne revolucije k temu nagnila, da pomagajo nerazvitim deželam. „Bolje, da sedaj delamo iz ljubezni, kot da bi pozneje delali iz strahu.“ Namen dokumenta je bil zdramiti javno mnenje in zavest odgovornosti do nerazvitih dežel v luči krščanskega nauka.

„Navodila, ki smo si jih dovolili dati vladi,“ nadaljuje kardinal, „veljajo v prvi vrsti nam samim. Poglejmo najprej, kaj je v naših lastnih domovih odvišnega, kar bi se moglo prodati in znesek dati revnim in potrebnim. Delo moramo pričeti v naših družinah, v naših klubih in ustanovah. Radi poudarjamo, da se ljubezen začne doma, a ne pozabimo, da isto velja za pravičnost. Dokler sami ničesar ne žrtvuemo za pravičnost, ne moremo pričakovati in zahtevati tega od vernikov.“

Kardinal je takrat svojim besedam dal moč zgleda. Ko je odhajal v Južno Ameriko, je nesel s seboj precej tisoč funtov, ki so jih zbrali in dali iz svojega duhovniki westminstrske nadškofije. Glavni del v znesku 6000 funtov je bil iz prodaje dragocene Marijine krone iz westminstrske katedrale.

Apel na vlado je kardinal Heenan utemeljil na podlagi splošnih pravic in dolžnosti državljanov, da posegajo in vplivajo na oblastnike. „Naš predlog vladi je, naj bi do leta 1972 zvišala zunanjo pomoč revnim na en odstotek in na odstotek in pol do l. 1976.“ Poleg tega je predlagala komisija vladi še naslednje: Ustanovi naj se učinkovit organizem, ki naj bi pomoč nerazvitim deželam odmerjal z ozirom na njihove posebne potrebe, vlada naj nudi nerazvitim deželam ugodnejše trgovinske in plačilne pogoje, pomoč pa naj se ne ravna predvsem po političnih, strateških ali trgovskih razlogih. Vlada naj bi nadalje pretehtala pozitivne načine znižanja tarifnih in dividendnih zaprek. In končno naj podrobno objavi svoj program prekomorske pomoči, da se bodo ljudje z njim seznanili in se zavedali važnosti naloge pred svetom v razvoju.

Škof Grant iz Northamptona, ki je predsednik CAFODA (katoliškega fonda za razvoj), je ta dokument predstavil in razložil na časniškarski konferenci. Takrat je dejal, da je značilno za dokument, da uradni cerkveni organ apelira na vlado, kar pomeni poseganje v politične zadeve. Katoliška Cerkev, je nadaljeval škof, je čestokrat skušala vplivati na politiko v lastno korist. Saj zato ima polno pravico, ko gre za njene vzgojne ali moralne zahteve. Njen namen pa ni vsiljevati lastnih nravnih pogledov ljudem, ki ne pripadajo njeni veroizpovedi, ampak pomeni le, da se poslužuje pravice svobodnega izražanja. Toda v tem dokumentu pa prav gotovo ne gre za lastne interese, ampak za skupno zadevo pravičnosti in ljubezni do potrebnih kjerkoli v svetu.

Škof Grant je tudi poudaril, da katoliška Cerkev v naporu za pomoč revnim išče aktivnega sodelovanja z drugimi verskimi skupinami, ki se zavzemajo za isto stvar, zlasti s Svetovnim svetom Cerkev. Končno je še dodal, da je britansko ljudstvo ne samo slabo, ampak tudi napačno poučeno o potrebah nerazvitih držav in naš namen je poučiti jih v tej zadevi.

Anketa

Pred kratkim je bila izpraznjena neka škofija na Angleškem. Nekateri duhovniki so potem izvršili anketo o načinu imenovanja, o izkušnjah in lastnostih bodočega škofa.

Anketa obsega tri dele. V prvem so navedeni razni načini za imenovanje novega škofa, ki so v veljavi v Nemčiji, Švici, Združenih državah, v Parizu in Angliji. Duhovniki naj bi izrazili svoje mnenje o veljavnosti različnih metod. V drugem delu je govor o predhodnih izkušnjah, ki so potrebne za dobrega škofa. Tretji in najvažnejši del naj ugotovi, kakšne lastnosti so neobhodno potrebne za novega škofa.

Od šestih načinov za imenovanje novega škofa velja angleški za najslabšega. Razlogi so naslednji: stolni kapitelj, ki predlaga tri kandidate, ni po duhovnikih izvoljen in zato ne zastopa njihovega mišljenja. Laiki nimajo prav nobene besede pri škofovem imenovanju. Še več: apostolski delegat ima pravico imenovati in priporočiti svojega kandidata brez ozira na terno, ki jo predlaga kapitelj in zaradi tajnosti ni mogoče vedeti, ali je bil glas kapitlja upoštevan ali ne. Velika večina duhovnikov je za to, da se pri izbiri novega škofa konzultira vsaj duhovniški svet.

V drugem delu ankete je govor o dušnopastirskih izkušnjah, ki naj bi jih imel bodoči škof. Kandidat naj bi bil pet do deset let na raznih

župnijah. Zdi se, da je vez med tako službo in škofovsko neobhodna. Kaplanska služba, ki jo nekateri tudi priporočajo, se ne zdi tako važna. Zanimivo je, da polovica duhovnikov meni, da ni za bodočega škofa važna akademska stopnja. Četrtnina meni, naj bi nekoliko časa poučeval v semenišču ali kaj podobnega. Nihče pa ne želi takega škofa, ki bi vse svoje duhovniško življenje preživel v profesorski službi. Tak gotovo ni primeren za škofa. Predhodna administrativna služba se ne zdi važna in zadošča ona, kot jo ima župnik.

Razumljivo je, da je bil večji del vprašalne pole posvečen lastnostim in krepostim, ki naj jih ima bodoči škof. Glede teološke razgledanosti si 64% želi sorazmerno napredno mislečega škofa in le 5% konservativca. Izključeni sta pa obe skrajnosti. V liturgičnih zadevah naj bo odprt za spremembe: za one, ki so že v veljavi, zlasti za narodni jezik, in tudi za bodoče. Skoraj tri četrtine si želi, da bi novi škof pospeševal še nadalje spremembe v liturgiji in puščal duhovnikom več svobode za razne poizkuse na tem področju. Smisel za ekumensko gibanje je tudi važna lastnost, ki naj bi jo imel bodoči škof. Le četrtnina bi bila zadovoljna s takim škofom, ki bi ostal pri sedanji stopnji ekumenskega gibanja, skoraj polovica pa je za povečanje aktivnosti pri tem. Le 3% mislijo, da so ekumenski stiki šli že predaleč. Odnos bodočega škofa do svoje duhovščine je bistvene važnosti pri izbiri primerne kandidata. Nihče si ne želi škofa, ki bi smatral svojo duhovščino samo za izvrševalce svojih odločb. 97% klera misli, da mora škof upoštevati mnenja svojih duhovnikov, dasi si pridrži pravico odločanja. Škof naj se v mnogih zadevah posvetuje z duhovniškim svetom, tako je mnenje večine in 30% misli, da naj bi duhovniški svet tudi imel pravico soodločanja. Enake važnosti kot odnos do klera je škofov odnos do laikov. Škof naj bi ne videl v laikih le pohlevne spremljevalce duhovniške službe, ampak kot zelo cenjene sodelavce. 39% duhovnikov je za enakopravni odnos med duhovniki in laiki, 17% jih meni, da imajo laiki primarno važnost v službi Cerkve, pri čemer so jim duhovniki v pomoč. Velika večina si tudi želi, da bi bil škof bolj odprt sodelovanju žensk v Cerkvi. 64% si želi zelo aktivnega sodelovanja žensk, kot je n. pr. branje beril pri bogoslužju, strežba pri maši itd. Dopusča tudi možnost posvečenja žensk. Novi škof mora biti odprt in zavzet za probleme in stremeljenja moderne mladine. Nihče od vprašanih si ne želi takega škofa, ki smatra mladino za uporno in brez moralnega nivoja. Ne žele si izredno intelektualne kapacitete svojega novega škofa, ampak normalno inteligentnega človeka, ki bo sposoben razumeti in ceniti ideje drugih.

V zadnjih dveh anketnih vprašanjih je naštetih 20 kreposti, pri katerih naj bi si vsak anketnik izbral pet takih, ki se mu zde najvažnejše za dobrega škofa. Nad polovico glasov je bilo za naslednje kreposti: globoka duhovnost (mnogi pri tem povedo, da ne mislijo pobožnega,

ampak moža molitve, čigar bližina Bogu se kaže v službi ljudem). Na drugem mestu je: biti mora prikupen in sočuten človek. Nadalje: nekdo, ki bo zaupal duhovnikom brez neprestane kontrole. Nadalje: intelektualno pošten človek, pod 50 leti, zavzet za reveže itd. Nihče ne omenja, naj bi bil strokovnjak v kanonskem pravu.

Avtorji pri anketi se zavedajo omejenosti, ker ni pri tem mnenja laikov. Opravičijo pa sebe, da ni bil njihov namen podati izčrpno sliko modernega škofa, ampak le pomagati tistim, ki so v sedanjih razmerah neposredno odgovorni za izbiro novega škofa.

Metodizem

Poleg uradne anglikanske Cerkve srečamo na Angleškem pogosto aktivne pripadnike metodizma.

Gibanje se je začelo razvijati v 18. stoletju v okviru anglikanske Cerkve. Namen gibanja ni bila ustanovitev samostojne verske ločine, le okoliščine so privedle do tega, zlasti po smrti Johna Wesleya. Začetkov metodizma ne moremo ločiti od njega. Res pa je, da poznejši Cerkvi in zakramentom — predvsem Evharistiji — odtujeni metodizem nikakor ne odgovarja njegovi zamisli. Iz Wesleyevega življenja vemo, da je bilo sv. obhajilo središče njegove pobožnosti. Obhajilo je prejemal trikrat ali štirikrat na teden, kar je bilo izredno za tiste čase, ko so po anglikanskih župnih cerkvah maševali enkrat na mesec ali celo še bolj redko. Tudi članom metodističnih društev je priporočal tedensko službo božjo z obhajilom.

Kako je prišlo do tega, da se je metodistično bogoslužje odtujilo Evharistiji? Namen metodistov je bila evangelizacija Cerkvi odtujenih delovnih množic. Wesley in njegovi sodelavci, ki šestokrat niso bili duhovniki, ampak laični pridigarji, so oznanjali božjo besedo izven cerkva. Prvotni metodizem je tako živel dvojno življenje, kar zadeva liturgijo. Ob nedeljah so se udeleževali službe božje in obhajila v župni cerkvi, med tednom so se zbirali v društvenih dvoranh k molitvi, hvalnicam in razlaganju sv. pisma. Dvojnost pa je rodila posledico, da so polagoma člani metodističnega gibanja začeli v cerkvi postrani gledati in jim odrekati obhajilo. Tako so se vedno bolj oddaljevali cerkvenemu življenju in Evharistiji, ker — kot rečeno — njihovi pridigarji niso bili posvečeni „ministri“, torej duhovniki, ki bi mogli posvetiti Evharistijo.

Wesleya je to dejstvo zelo bolelo in je sam, ker je bil anglikanski duhovnik, še naprej maševal in delil sv. obhajilo. Ostali so pa začeli uvajati svojevrstno „Gospodovo večerjo“, ki pa ni odgovarjala teološkemu nauku o Evharistiji.

Po Wesleyevi smrti se je metodizem počasi, a neizbežno oddaljeval od materine Cerkve. Obenem pa tudi prvotni evharistično usmerjeni liturgiji in uvajali svojo liturgično tradicijo s poudarkom na službi božje besede. V 19. stoletju se je metodizem razdrobil na več otenkov. Razlikovali so se po svojem odnosu do Evharistije. Skupna je ostala le liturgija božje besede.

L. 1932 so se razne metodistične ločine združile v neodvisno metodistično Cerkev, kakršno poznamo danes. Istočasno so začeli tudi z liturgično obnovo, toda liberalizem, ki je tedaj prevladoval v protestantski teologiji, ni bil ravno najbolj ugodno ozračje za temeljito obnovo. O ekumenizmu tedaj še ni bilo govora in zato je bila reforma tudi s tega vidika pomanjkljiva.

L. 1962 je metodistična Cerkev po drugih vzgledih začela s temeljito liturgično obnovo. Po šestletni pripravi in študiju je metodistična konferenca odobrila novi liturgični obred, v katerem zasledimo važne elemente ekumenskega pomena.

Prvi pozitivni element je ponovna uvedba evharističnega ustroja v bogoslužje. Ne pomeni pa, da je vsak njihov obred evharističnega značaja, toda obred je tako prirejen, da doseže svoj višek ali v zahvalni molitvi in posvetitvi ali v Gospodovi večerji, torej v evharističnem obredu.

Važno iz ekumenskega vidika je tudi to, da je bil osnutek novega obreda razposlan liturgičnim strokovnjakom po vsem svetu in vsem krščanskim veroizpovedim, vključno katoliškim. Pripombe in komentarji so bili zelo dragoceni, ugotavlja avtor članka in izraža upanje, da bo mogoče priti do takega evharističnega obreda, ki bo sprejemljiv za vse kristjane.

Končno se kot vse moderne reforme tudi novi metodistični obrednik opira na sv. pismo in prvotno krščansko izročilo. Tako ne temelji na izkušnjah ene verske ločine, ampak na splošni zgodovini krščanstva.

Kakšen uspeh bo doživel novi obred med metodisti in kako bi ga Wesley sprejel? Zdi se, da je odgovor pozitiven, saj se je obnova vršila po Wesleyevem geslu: „Metodistično bogoslužje bodi temeljito, osnovano na sv. pismu in prežeto z razumno pobožnostjo.“ Upati je tudi, da bo obred v korist krščanstvu na splošno v sedanjem vzdušju liturgičnih odkritij in obnov.

○ cerkveni edinosti

Stalna anglikansko-katoliška komisija za združenje obeh Cerkva pogosto zaseda. Obravnava osrednje doktrinalne probleme združenja: Cerkev in oblast, duhovništvo in Evharistija. Uradno je bilo že izrečeno, da so vsi člani komisije mnenja, da je končni cilj njihovega dela popolno združenje obeh Cerkva. Komentator katoliškega tednika „The Tablet“ se je čudil, da izjava ni povzročila nobenih reakcij v angleškem časopisju in javnem mnenju. Ni vedel, ali more to pripisovati splošnemu nezanimanju za to vprašanje ali pa je to mišljenje že tako udomačeno, da se zdi samo po sebi umevno. Taka izjava bi pred tridesetimi ali štiridesetimi leti povzročila vznemirjenje, danes pa se sprejema brez komentarja.

Poročila te komisije niso šla mimo raznih govornikov v molitveni osmini za krščansko edinost. Tako so v Cambridgeu komentirali „o veselji nepovratnosti poti, na katero smo se odpravili, ki vodi v edinost“. Napredek je tako otipljiv, da strokovnjaki že vidijo jasne obrise bodoče edinosti, ki nam jo bo dal Kristus. Še malo časa, pa bodo rešena doktrinalna vprašanja, čeprav to ne bo še popoln program in načrt za združenje. Dialog se bo pričel o načinu in konkretni izvedbi združitve.

Ni dvoma, da se morejo razčistiti teološke težave med strokovnjaki. Vprašanje je, ali bo mogoče v tem času na to pripraviti tudi široke množice obojih vernikov, prežetih z lastnimi tradicijami, predsodki in medsebojnim nezaupanjem. Da je to za uspešnost in trajnost združenja bistvene važnosti, ni težko razumeti, ako poznamo take poizkuse iz zgodovine.

Osnutek rešitve je že takrat podal škof Butler v svojem govoru. Kot bivši Anglikanec dobro pozna razmere v anglikanski Cerkvi in njihovo navezanost na lastne tradicije. Njegov predlog je tako zelo realističen, čeprav dokaj tuj ideji, ki jo ima večina angleških katoličanov o bodočem združenju. Škofov namen je bil katoličanom pokazati, da ni vse v njihovi dediščini bistveno za njihovo vero, da bodo morali biti pripravljene na nekatere koncesije. Značilnost angleških katoličanov je njihova povezanost med seboj, da so kot član družine. „Res je, da se kakor člani družine med seboj kritiziramo in prerekamo, a naša bratska strnjenost se pokaže zlasti v preziranju in podcenjevanju tistih, ki ne spadajo v naš začarani krog. Lepo je in prav, da ohranimo tako družinsko enotnost, toda znebiti se bomo morali vseh neprijateljskih občutkov in dvomov o dobri veri svojih krščanskih sobratov. Morda se bo treba odpovedati precejšnjemu delu svoje katoliške dediščine, ki nam je draga, a moramo pošteno priznati, da ne spada k bistvu katoliške vere. Vsaj drugim ne smemo tega vsiljevati. Tako imajo naši bratje anglikanci svoje lastno bogoslužno in upravno tradicijo, ki je lastna angleški Cer-

kvi še iz dobe pred razkolom. Ne bi bilo krščansko od nas, ako bi od njih zahtevali, da se odpovedo svoji tradiciji v prid našim modernim tradicijam, prinesenim pretežno iz Evrope ali Irske.“ Po njegovem mnenju naj se anglikanski Cerkvi omogoči tak obstoj v zedinjeni Cerkvi, da bo mogla živeti dalje po svoji lastni tradiciji, ne da bi se morala stopiti s sedanjimi rimsko-katoliškimi škofijami. Kar pomeni: priznati ji določeno samostojnost, kakršno imajo vzhodne Cerkve. Kanterburijski nadškof, angleški primas, naj bi bil patriarh zedinjene Cerkve.

To so za sedaj samo zametki, ki pa morejo biti koristni strokovnjakom pri iskanju poti do združenja. Dejansko ta ideja ni nova, saj se je v tem smislu govorilo že l. 1921 na razgovorih med anglikanskimi predstavniki in kardinalom Mercier-jem v Malines. Idejo so sprožili anglikanci, a na veliko začudenje vseh je bil tudi francoski kardinal podobnega mnenja. Drugačnega prepričanja pa so bili takrat angleški katoličani s hierarhijo.

V petdesetih letih so se razmere na obeh straneh tako spremenile, da si tega ni mogoče razložiti drugače, kot da je bil božji Duh na delu.

OMNES UNUM — vez slovenskih duhovnikov v zamejstvu. — Izdaja in ureja: Konzorcij lista „Omnes unum“, Via della Sagrestia 17, 00120 Citta del Vaticano. — Upravo lista vodi in ga tiska: Družba sv. Mohorja v Celovcu. — Za list odgovarja: dr. Janez Polanc. (Naslov obeh je: Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt, Austria, Europa)

